

Til fakultetsstyret 27. oktober 2011

Fra Senter for menneskerettigheter v/Nils Butenschøn

Sak: Status for arbeidet med utskillelse av Nasjonal institusjon for menneskerettigheter fra SMR.

Rollen som nasjonal institusjon for menneskerettigheter, som tilligger SMR i hht kgl. res. av 21.09.2001, er i støpeskjeen både substansielt og organisatorisk. Det har vært flere møter mellom UiO-ledelsen, Juridisk fakultet og SMR i perioden 2010-2011 om SMRs rolle som Nasjonal institusjon (NI). Utanriksdepartementets eksterne gjennomgang av NI leverte sin sluttrapport i mars 2011. Den anbefalte utskillelse av NI fra universitetet. SMRs styre ga tilsvarende anbefaling til universitetsledelsen, nærmere bestemt at utskillelsen bør være gjennomført innen utgangen av 2012. På møte 16.mai sa rektor seg enig i denne konklusjonen og dette er senere bekreftet skriftlig i form av epost fra rektor til UD 2. juli.

Problemstillingen er i korthet at SMRs mandat som NI med vekt på oppbygging av nasjonal kompetanse for forskning, rådgivning, undervisning og informasjon om menneskerettigheter ikke lenger er sammenfallende med den internasjonale utviklingen av nasjonale institusjoner. FNs Paris-prinsipper som ligger til grunn for akkreditering av slike institusjoner blir nå tolket langt strengere, med vekt på tilsyn, klagebehandling og overvåkning av myndighetenes menneskerettighetsforpliktelser.

Siden 2007 har SMRs rolle som NI hatt finansiering over en øremerket bevilgning på statsbudsjettet (6,3 mill. kr for 2012). Denne bevilgningen finansierer i dag flere faste ordinære universitetsstillinger og tilfører SMRs basisbudsjett ca. 2 mill. kr per år. Denne bevilgningen vil i utgangspunktet bortfalle ved utskillelsen av NI. Dersom dette bortfallet ikke blir kompensert vil det få drastiske følger for SMR som i utgangspunktet har svært få faste vitenskapelige stillinger. Universitetsledelsen har derfor forpliktet seg til å be om forhandlinger med de relevante departementene med sikte på kompensasjon. Det sentrale i denne sammenheng er SMRs samfunnsoppdrag gitt av Stortinget ved opprettelsen i 1987 og den sentrale rollen SMR i dag har utover NI-funksjonen, spesielt som faglig bidragsyter i Norges internasjonale menneskerettighetsarbeid.

På møtet i mai tydeliggjorde rektor behov for avklaring av økonomiske og personalmessige konsekvenser av en utskillelse av NI fra Universitetet. SMR fikk assistanse fra universitetsledelsen til å opprette en arbeidsgruppe for å utføre dette arbeidet. Arbeidsgruppen består av representanter fra OPA, ØPA og SMR med personalansvarlige ved SMR og Juridisk fakultet som observatører. Arbeidsgruppen legger frem resultatet for SMRs direktør innen utgangen av oktober. Materialet blir et viktig utgangspunkt for en avklaring av ansvarsfordeling mellom UiO sentralt, fakultetet og SMR, samt som grunnlag for UiO-ledelsen i forhandlingene med myndighetene.

Re-akkreditering av SMR som NI

SMRs søknad om re-akkreditering som NI ble behandlet av det internasjonale koordineringskomiteen for Nler (ICC) ved dens underkomite for re/akkreditering (SCA) 23.mai 2011. Vi mottok skriftlig tilbakemelding 09.juni som følger:

- Behandlingen av vår søknad ble utsatt til oktober
- NI i sin nåværende form, ble ikke ansett å oppfylle Parisprinsippene
- Gitt vår uttrykte vilje til å utvikle en strategi for nødvendige forbedringer innen utgangen av 2012, la SCA føringer for regjeringens og SMRs strategiarbeid, herunder:
 - o Regjeringen bør umiddelbart iverksette en inkluderende konsultativ prosess
 - o Lovhjemmel, helst grunnlov, for NI uavhengig av valg av organisasjonsmodell
 - o Loven må sikre uavhengig NI med nødvendige ressurser og kapasitet
 - o Regjeringen i nær konsultasjon med SMR, må utarbeide en plan for interim perioden, herunder sikre at øremerket bevilging går direkte til NI-arbeid
 - o SMR skal videreføre og styrke arbeidet med overvåking, dokumentasjon og påvirkning

En foreløpig rapportering på disse fem punktene ble sendt SCA innen fristen 4.juli 2011. Ytterligere informasjon om arbeid med en strategi i samarbeid med regjeringen, vil være avgjørende for utfallet av behandlingen av vår søknad i slutten av oktober.